

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Vakuutusosoikeuden tehtävänä ylipäinään muutoksenhakuasteena on huolehtia oikeuskäytännön yhdenmukaisuudesta. Vaarana järjestämisvastuun muutoksessa on se, että ratkaisukäytäntö hajaantuu ja yhdenvertainen kohtelu vaarantuu. Muutoksen yhteydessä on huolehdittava, että kunnilla on riittävä asiantuntemus ja ammattitaito arvioida ja ratkaista järjestämisvastuun piiriin kuuluvia asioita sekä myös riittävästi resursseja tehtävien hoitamiseen.

Lisäksi vakuutusosoikeus kiinnittää huomiota siihen, että myös valvontaa suorittavilla tahoilla on oltava riittävät resurssit ja ohjeistukset valvontatehtävän suorittamiseksi. Valvontaa ei tässä mielessä ole se, että muutoksenhakuasteet ratkaisevat asioita yksittäisen etuudensaajan tekemän muutoksenhaun perusteella.

Kohdassa 4.1.7 Muutoksenhaku on todettu, että työnhakijaksi rekisteröitymisen epäämistä, muutosturvakoulutusta ja harkinnanvaraista kulukorvausta koskevassa asiassa valittaminen tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Tässä kohdassa olisi selvytyden vuoksi hyvä mainita, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta.

Vakuutusosoikeus kiinnittää huomiota myös siihen, että muutoksenhakukiellot voivat aiheuttaa valitusten määrän kasvua, koska etuudensaaja ei välttämättä pysty hahmottamaan, onko kyseessä päätös tai ratkaisu, joka perustuu työvoimaviranomaisen harkintaan. Rajanvetoa ja tulkintaa voi aiheutua myös niissä tilanteissa, joissa muutoksenhakukielloa tai osittaista muutoksenhakukielloa vaaditaan arvioitavaksi perustuslain 21 §:n 1 momentin perusteella muun muassa tuomioistuimeen pääsyn ja yhdenmukaisuuden varmistamisen osalta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Edellä kohdassa 4.1 mainitut asiat voivat vaikuttaa myös muutoksenhakuasteissa käsiteltäviin asiamääriin. Sen ennustaminen, lisääntyisikö muutoksenhakuasteissa käsiteltävien asioiden määrät, on vaikeaa. Muutoksenhakuasioiden määrän kehittymistä sekä muutoksenhaun perusteena olevien asioiden laatua ja mahdollista tulkintaa aiheuttavia tilanteita tulisi seurata ja tarvittaessa huolehtia siitä, että muutoksenhakuasteilla on riittävät resurssit muutoksenhakuasioiden sujuvaan käsittelyyn.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaannpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Vakuutusosoikeus viittaa edellä kohdassa 4.1 todettuun.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Vakuutusosoikeus viittaa edellä kohdassa 4.1 todettuun.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

Vakuutusosoikeudella ei ole lausuttavaa muutoksenhakua koskevien lainkohtien osalta.

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymiskelijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Vakuutusosoikeus toteaa, että työvoimapolitiittisten lausuntojen antajien määrä tulisi todennäköisesti lisääntymään, kun työ- ja elinkeinotoimistojen sijasta työvoimapolitiittiset lausunnot annettaisiin työvoimaviranomaisessa eli kuntien toimesta. Tämä voisi jossain määrin heikentää samankaltaisessa tilanteessa olevien etuudensaajien yhdenveroista kohtelua. Harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen, jotka nykyisin on annettu keskitetysti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa, antaminen valtakunnallisesti keskitetysti KEHA-keskuksessa on vakuutusosoikeuden näkemyksen mukaan perusteltua ja kannatettavaa.

Vakuutusosoikeudella ei ole lausuttavaa muutoksenhakua koskevan 12 luvun 1 §:n osalta, eikä myöskään oikeudenkäyntikulujen jakamista koskevan 9 §:n osalta.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Esityksen 6 §:n mukaan siirtyviä tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyisi työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta ja KEHA-keskuksesta sen kunnan tai kuntayhtymän palvelukseen, jonne palveluiden järjestämisvastuu siirtyy. Siirto tulisi näin ollen vaikuttamaan myös siirtyvän henkilön eläkeasian käsittelyn ratkaisukokoonpanoon vakuutusosoikeudessa lain voimaan tulon jälkeen annettujen eläkepäättösten osalta ottaen huomioon sen, mitä valtion ja kunnan ansioläkkeiden ratkaisukokoonpanoista on säädetty oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudesta annetun lain 2 luvun 6 §:ssä ja tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:ssä.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt vakuutusosoikeudelta lausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Vakuutusosoikeus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Tuomioistuinlain 7 luvun 1 §:n mukaan vakuutusosoikeuden tehtävänä on toimia toimeentuloturva-asioiden erityistuomioistuimena. Vakuutusosoikeus toimii työttömyysturva-asioissa ylimpänä muutoksenhakuasteena ja lausunto annetaan muutoksenhakuun liittyvien seikkojen osalta.

Kivari Tuula
Vakuutusosoikeus